

Kvinden, der drømte om en æblelund

INDLAND 06.09.2015 KL. 06:00

Før der var en succesfuld restauratør, var der en sulten pige på et skib. Anh Lê husker stadig sin tynde far ved roret, sin tomme mave og duften af et æble uden for rækkevidde. Den slags ting, en femårig aldrig glemmer. Den slags ting, der gjorde, at Anh Lê sov i baglokalet, indtil hendes restaurant blev en succes, og da hun gik ned med stress, sagde hendes venner: »Penge er ikke alt, Anh.« Men for en bådflygtning er det ikke pengene, siger Anh Lê. Det er følelsen af, at alt kan være væk i morgen. Og det er friheden i, at når man planter sine egne træer, så kan man høste sine æbler selv.

Fotos: Stine Bidstrup

FLYGTNINGE ANH LÊ VIETNAM

ISABELLA ALONSO DE VERA HINDKJÆR

PROLOG

DET SYDKINESISKE HAV, SOMMEREN 1979 - Anh Lê sidder på sin plads ved roret og kigger på piraterne, der går om bord. Hendes far er kaptajn på skibet. Han er nødt til at handle hurtigt. Kort forinden har den kinesiske købmand, der ejer skibet, fortalt ham om den kiste, de har med om bord. Kisten er fyldt med guld. Hvis de thailandske pirater finder den, bliver de alle sammen slået ihjel, siger den kinesiske købmand.

Som tidligere andenstyrmand i den USA-allierede sydvietnamesiske flåde kender Anh Lê's far farvandet. Han kender alt til de thailandske pirater, der kan finde på at myrde, voldtage og kidnappe børn og kvinder, som de sælger videre til sexindustrien i Thailand. Han ved, at piraterne dukker op, når tusinder af vietnamesere sejler på flugt med alle deres værdigenstande.

Det er flere dage siden, at skibet løb tør for mad og rent vand. På skibet er der omtrent 1.000 vietnamesiske flygtninge. Der siver en stank af afføring fra lasten, hvor mænd, kvinder og børn ligger i lag. Anh Lê's far finder en bunke møgbeskidte klæder og lagener og kaster dem hen over kisten. Han skal sørge for, at piraterne ikke lægger mærke til den. At de bliver så frastødte af synet og lugten, at de forlader skibet. Tien Lê tager fat i sin ældste søn. Han smører drengens krop og ansigt ind i lort og placerer ham på kisten.

I. PLANTAGEN

ET ÅR FORINDEN ... I et lille hus 20 kilometer uden for Saigon sidder Anh Lê sammen med sine to små brødre. Ude i plantagen er der mørkt, og der er ingen mennesker i miles omkreds. Det eneste, hun hører, er lyden af fårekylinger, der gnider deres vinger mod hinanden. Hendes mor er gået ud for at lukke porten. Det tager fem minutter, men Anh Lê's mor er bange, så hun har sin ældste søn med sig. Han er seks år gammel.

Da Anh Lê bliver født, bor familien i Saigon. Anh Lê's far er søn af en velhavende plantageejer, men flyttede til storbyen, hvor han mødte sin kommende kone. De første mange år lever de godt, men da amerikanerne forlader landet efter krigen, og kommunisterne tager magten, bliver Anh Lê's far sendt i en såkaldt opdragelseslejr, hvor han skal rydde miner. Da det går op for ham, at regeringen har tænkt sig at blive ved med at sende ham i genopdragelseslejr, beslutter Anh Lê's far at gemme sig. Han flytter hele familien ud i plantagen, hvor de lever sparsomt, så ingen skal undre sig over, hvorfor de har penge. Men snart er kommunisterne på sporet af ham, og Anh Lê's far forstår, at han må ud af landet. Først forsøger han at flygte alene til fods gennem Cambodjas jungle, men kommer tilbage, fordi junglen er for tæt. Anden gang forsøger han at få sig selv og sine to ældste børn, Dung og Anh, om bord på et skib, men uden held. Begge gange sidder Anh Lê's mor tilbage, og hun har fået nok. Hun siger til sin mand, at hvis ikke han tager hende med næste gang, tager hun sit eget liv.

Flygtningekrisen
vandrede pludselig på en
dansk motorvej

PREMIUM

”

»Det er hårdt at være stærk hele tiden. Man bliver træt af at være stærk. Jeg har været stærk, siden jeg var fem et halvt.«

Anh Lê, restauratør, tv-kok og vietnamesisk bådflygtning

BLÅ BOG

Anh Lê Yen Hoang

Født i 1973 i Saigon, Vietnam. Kom sammen med sin familie til Danmark som kvoteflygtning i 1979, da hun var fem år. ...

[Læs mere](#)

Når der skal åbnes en ny filial af LÊLÊ er det en fast tradition, at Anh Lê's mor finder den rette dato i sin kalender. Det er også hende, der indvier restauranten på traditionel vietnamesisk vis. De fire bogstaver i LÊLÊ symboliserer de fire søskende. »"Tagene" over e'erne er fra det gamle kinesiske skriftsprog, og på kinesisk er et tag et symbol på ens forældre, « forklarer Anh Lê. I LÊLÊ's logo er der desuden en cirkel rundt om navnet. Den repræsenterer Anh Lê's eksmand, som stadig er medejer af restauranten.

Fra sin plads ved roret ser Anh Lê, at piraterne forlader skibet og sejler væk.

Dagene går. Det meste af tiden ligger Anh Lê sammen med sin storebror i styrhuset. Hun hører, at flygtningene begynder at skændes om mad. Hun hører, at en kvinde græder, fordi hendes barn er faldet over bord. Hun hører om flere, der falder i havet. Måske er de blevet skubbet, er der nogen, der siger. I lasten sidder Anh Lê's mor med hendes to små brødre, der stadig er så små, at de skal ammes. Anh Lê er fem år. Hun er sulten og tørstig. De er løbet tør for drikkevand, så hendes far koger ris på saltvand. De salte ris gør hende mere tørstig. Det meste af tiden sover hun. Hendes far sover næsten ikke. Skibets kinesiske ejer havde fundet tre vietnamesiske mænd, der sagde, de kunne styre et skib. På den måde kunne de skiftes. Men da de kom om bord på skibet, viste det sig, at de to andre mænd havde løjet. Så Anh Lê's far må stå ved roret hele natten. Hun lægger mærke til, at han bliver tyndere. En dag ser hun, at han binder et reb om sin krop og fæstner det til roret for at holde sig oprejst.

Kaptajn Tien Lê forsøger at lægge til ved de omkringliggende landes kyster, men igen og igen

”

Når man kommer til et nyt land, så kan man ikke forvente at få det samme som danskerne. Det tror jeg også, mange ved. De er bare lykkelige over at

få en ny start. Man er dybt taknemmelig, men man skal også yde.

bliver de afvist. En dag, da skibet forlader Hongkongs kyst, får Anh Lê øje på de små salgsbåde, der faldbyder deres varer til sultne flygtninge, som sænker en spand med penge eller guldsmykker ned og får et stykke frugt med op. Da de sejler væk, ser Anh Lê en kvinde, der sælger grønne æbler på sin båd. Båden er næsten 50 meter væk, og hendes far har ingen penge. Men duften. Hun ved det ikke, men mange år senere vil hun kunne dufte de æbler endnu.

II. BYHAVEN

FREDERIKSBERG, AUGUST 2015

En ældre vietnamesisk kvinde fejer gaden foran den store hvide villa. Hun peger på indgangen til baghaven. Hendes datter sidder derinde og venter. I haven står rabarber side om side med skovsyre, brombær, jordbær og hyldeblomst. Her er grønne squash, små agurker, mini-kiwifrugter, italienske figner, bornholmske figner og et ferskentræ side om side med koriander, lilla bladmynte, chiliplanter og en vietnamesisk krydderurt, der smager af fisk. Frøene har Anh Lê smuglet med hjem fra Vietnam.

”Jeg må jo egentlig ikke have dem med på flyet,” hvisker hun.

Midt i haven er et bålsted, hvor hun steger fisk, som hun pakker ind i vinblade fra sine vinranker.

Det er elleve år siden, familien Lê Hoang købte huset på Frederiksberg. Året forinden havde Anh Lê, hendes franske mand og hendes fire brødre åbnet en lille vietnamesisk restaurant på Vesterbrogade, der siden skulle forgrene sig til den populære restaurantkæde LêLê. Det var sådan, de gik i gang med at lære københavnere, at forårsruller kan spises rå, og at vietnamesisk risnuddelsuppe hedder pho.

Den hvide Frederiksberg-villa kalder Anh Lê for et familiekollektiv. Hun bor der sammen med sin søn, sine forældre, sin ene bror og hans barn. I foråret besluttede Anh Lê sig for at forvandle familien Lê Hoangs baghave til en byhave.

Hun plukker urter og figner, som jeg skal dufte til og smage. Hun fortæller historien om, hvorfor hun for et halvt år siden gav sig til at grave asfalt op, slæbe økologisk jord og plante indsmuglede frø midt i byen. På sin vis begynder den i foråret 2015. På sin vis begynder den allerede dengang, Anh Lê var fem år og flygtede fra Vietnam med sin familie. For det var den flugt, som hun genoplevede i foråret 2015.

I den brede danske offentlighed er Anh Lê bedst kendt som kok i Go’ Morgen Danmark og frontkvinden i DR-udsendelserne ”Spis Vietnam”, hvor hun rejser rundt i sit andet hjemland og laver mad. Da DR en dag kontakter hende og spørger, om hun vil lade sig interviewe om det at være bådflygtning, siger hun nej. På det tidspunkt er næsten fire millioner mennesker på flugt fra borgerkrigen i Syrien, og det samlede antal flygtninge i verden nærmer sig 50 millioner for første gang siden Anden Verdenskrig. Flygtningedebatten blusser op i Danmark forud for valgkampen.

»Jeg tænkte: ”Du skal holde dig til det, du er god til. Det er mad. Politik og debat, det er ikke mig. Der risikerer jeg bare at rode mig ud i noget, jeg ikke kan”,« siger Anh Lê.

Men en aften i februar, da hun ligger i sin seng, ser hun et billede på Facebook. Det forestiller et sunket skib. Rundtom i vandet ligger menneskelig. Hun lægger særligt mærke til et af dem. En lille pige, der flyder livløs rundt.

Nogle dage efter står hun i tv-køkkenet hos Go’ Morgen Danmark på Hovedbanegården i København. Der er gang i gryderne, og hun har travlt. Ovre i sofaen går værten i gang med at interviewe en gæst. Pludselig går det op for Anh Lê, hvad de snakker om. Gæsten er den danske kaptajn Peter Sams, der sidste år reddede 564 afrikanske bådflygtninge op på en olietanker, da han stødte på den faldefærdige båd på ruten mellem Malta og Tunesien. Anh Lê mister

”

»Jeg tror på frihed, respekt og hensyn. Og jeg tror på tiltrækning og gode samtaler. Men jeg ved også med mig selv, at jeg er sådan en person, der ikke kan lide at blive bundet på nogen måder.«

fuldstændig koncentrationen, da hun hører kaptajnen fortælle, hvordan han og besætningen kæmpede i timevis for at få alle menneskerne op på olietankeren, og hvordan de sørgede for at redde børnene først.

»Jeg tabte al koncentration. Han mindede mig om min far, der også var kaptajn på skibet, da vi flygtede. Bare den måde, han talte på. Der var ingen kynisme. Der var bare så meget godhed i ham. Den kaptajn slog benene væk under mig,« siger Anh Lê.

Det var kaptajnen, der gjorde, at hun to måneder senere selv sad i Go' Morgen Danmarks sofa ved siden af en ung syrisk flygtning. Den dag var hun ikke den smilende og selvsikre tv-kok. Den morgen var hendes øjne røde og hendes stemme spæd af gråd, mens hun fortalte, hvordan tv-billederne af druknede flygtninge fremkalder de minder, som hun gjorde sit bedste for at fortrænge, da hun kom til Danmark som femårig.

»Min strategi var at lytte og lade den unge mand tale, for jeg havde nok ikke så meget at sige. Jeg sagde heller ikke så meget i starten. Men så begyndte værten at spørge ind til mig. Og så faldt det hele sammen, og så måtte det ud. Og så græd jeg.«

Da Anh Lê som barn sad på skibet i Stillehavet, græd hun af sult. Hun husker, at hendes storebror sagde: »Du må ikke græde. Det må du lade være med.« Og så lod hun være. Og der skulle gå mange år, før hun græd igen. Men den morgen, da hun fortalte sin historie på direkte fjernsyn, kunne hun ikke lade være.

Merkel udtrykker glæde over, at Tyskland er blevet et land, som så mange udlændinge i dag forbinder med håb

Kvinderne i Anh Lê's familie kender alt til kunsten at begynde forfra. Anh Lê's mormor stammer fra en adelig familie i Nordvietnam. Som ganske ung forlod hun sin familie for at rejse rundt i landet og handle med silke, indtil hun slog sig ned i Sydvietnam, hvor hun åbnede en madbod på gaden. En dag kom Anh Lê's morfar forbi, smagte hendes mad og forelskede sig i hende.

»Det er hårdt at være stærk hele tiden. Man bliver træt af at være stærk. Jeg har været stærk, siden jeg var fem et halvt.«

III. ÆBLELUNDEN

AALBORG, VINTEREN 1979 Alt omkring hende er hvidt. Hvide vægge, hvide lagener, hvide gardiner. I hospitalsengen ligger Anh Lê og kigger rundt i lokalet.

Hvide hospitalsstuer er noget, der vækker gode minder hos de færreste.

Men Anh Lê er en af dem.

»For mig var det et hvidt paradys. Det føles, som om du er død, og så kommer du gennem en lang lys tunnel og ender i det her store hvide lokale. Det var jo som at komme i himlen.«

Familien Lê Hoang nåede at opholde sig tre måneder i en flygtningelejr i Indonesien, før de som kvoteflygtninge blev fløjet til Danmark, hvor de landede en snehvid decemberdag. Og hvis hvid er den bedste farve, er rød den værste. I Anh Lê's klædeskab hænger der i dag to dyre skjorter, som hun ikke kan have på, fordi de er røde. Farven rød minder hende stadig om den dag, hendes far med vilje sejlede skibet i sæk ud for den Indonesiske kyst, for kun sådan ville landet være tvunget til tage i mod bådflygtningene. Den morgen svømmede hendes far Anh Lê ind til en klippe, hvor han placerede hende som et pejlemærke og sagde: "Du skal sidde der, så jeg ved, hvad jeg skal svømme efter". Og så svømmede han mellem båd og kyst for at få sin egen og de andre familier sikkert i land.

Anh Lê husker, hvordan den hvide sandstrand var lige så bounty-agtig som dem i rejsereklamer, havde det ikke været for de mange omkomne flygtninge, der lå livløse overalt på sandet og i vandet.

»Jeg kan godt forstå den reaktion, der er i Europa og Danmark. At man lukker af og siger, vi kan ikke klare flere mennesker, selv om folk er ved at dø. For man sidder så langt væk og ser det i fjernsynet eller læser om det i avisen. Så tænker man: Hvor mange har vi råd til at hjælpe? Det forstår jeg. Helt fuldt ud. Men der sker noget andet, når man selv sidder der. At se sådan en strand, det glemmer man ikke,« siger Anh Lê

De værste ting, siger hun, er dem, hun ikke selv kan huske. Ting, hendes forældre har fortalt. Som da hendes far om natten listede sig forbi flygtningelejrens vagter for at gå ned til vandet og fange fisk, for ellers ville familien dø af sult. Eller da en kvinde i flygtningelejren fortalte hendes mor, at hun ikke måtte lægge sig ned, hvis hun blev syg. Kvinden havde overhørt nogle mænd, der planlagde at kaste sig over de syge, så snart de lagde sig ned. Fordi de var dødsultne, og at spise menneskekød er bedre end at dø.

Det første, Anh Lê får at spise i Danmark, er en leverpostejsmad på varmt franskbrød. Hun lukker øjnene og indånder duften af en fiktiv leverpostejsmad.

»Der er umami i leverpostej. Umami. Umami, altså velsmag, har eksisteret i Asien i 1.000 år. Man kender ordet. Det er relativt nyt i Danmark, men smagen har man kendt længe. Kombinationerne af de forskellige smage: det sure, det søde, det salte. Fiskefilet med remoulade. Roastbeef med peberrod. Bacon og lun leverpostej. Det er min yndlingsret den dag i dag,« siger Anh Lê.

Efter den første måned i Danmark blev familien Lê Hoang indlogeret på et gammelt hotel i Aalborg. De fik et kursus i dansk, og kommunen prøvede at finde ud af, hvilket arbejde forældrene vil kunne udføre. Et halvt år senere flyttede familien ind i et lejlighedskompleks i den socialt belastede bydel Nørresundby. Det samme gjorde mange andre af de vietnamesiske flygtningefamilier. Anh Lê husker, hvordan alle familierne fik de samme møbler, lagener og tæpper.

Hendes far kom i praktik i en lagervirksomhed og tog yderligere to jobs for at kunne forsørge sine fire børn bedst muligt. Anh Lê's mor var 29 år og talte ikke et ord dansk, da hun tog et kursus som køkkenassistent, før hun kom i praktik i en kinesisk grillbar.

»Vi så dem aldrig. De arbejdede i døgn drift. De første mange, mange år havde mine forældre ikke ferie. De fik først ferie i 2004, da vi sendte dem af sted. Da jeg var barn, havde vi ikke ret mange penge. Og det, synes jeg, er fint. Vi syntes bare, det var en kæmpe gave at få en lejlighed og den her pakke med møbler.«

Anh Lê har fulgt med i flygtningedebatten før, under og efter valgkampen. Hun er ved at være træt af den – især af spørgsmålet om størrelsen på de økonomiske ydelser til flygtninge, der opnår ophold i Danmark. Anh Lê mener ikke, at en større check hverken gavner flygtningene eller skaber bedre integration. Tværtimod.

»Når man kommer til et nyt land, så kan man ikke forvente at få det samme som danskerne. Det

tror jeg også, mange ved. De er bare lykkelige over at få en ny start. Man er dybt taknemmelig, men man skal også yde. Det er ligesom, når du kommer ind i min restaurant. Der er også regler, og du skal opføre dig derefter.«

Men kan du ikke være bekymret for, at den nye regerings indførelse af en lavere integrationsydelse vil fastholde flygtninge i fattigdom?

»Nej, for når ydelserne er for høje, bliver folk passive,« siger Anh Lê.

»Det drejer sig om, at vi skal hjælpe de flygtninge, der har brug for hjælp. Men hvis ikke vi sørger for, at folk er motiverede, og der er nogle fornuftige økonomiske rammer, så er det da klart, at mange danskere bliver trætte af at høre, at vi skal tage imod en masse mennesker, der ovenikøbet får en masse goder fra det danske samfund. Det er op til os at sige: Hør her, kom ud på arbejdsmarkedet. Det siger jeg som flygtning, som vietnameser og som dansker. Og det siger jeg som selvstændig. For jeg har en virksomhed, hvor jeg har søgt arbejdskraft i 12 år. Og der er ikke ret mange, der gider arbejde i servicebranchen, fordi det ikke er et 8 til 16-job, og fordi lønnen er for lav i forhold til de offentlige ydelser. Det er her, vi har brug for nogle af de mennesker, der kommer til det danske samfund. Og det ærgrer mig at se så mange dygtige mennesker, for hvem det ikke kan betale sig at arbejde.«

Mange vil pege på Anh Lê og hendes familie og sige, at de er et pragteksempel på vellykket integration. Men spørger man Anh Lê, har integrationen i Danmark slået fejl.

»Jeg ved ikke, om rød eller blå blok er værst. Men man kan ikke bare åbne en konto til folk, installere dem i en lejlighed og så komme 15 år senere og spørge, hvorfor deres børn taler så dårligt dansk. Vi er nødt til at forstå, at integration ikke handler om penge ...«

Anh Lê afbryder sig selv og tøver et par sekunder, før hun fortsætter:

»Jeg havde jo egentlig sagt, at jeg ikke ville blande mig. Men jeg har altså en mening om integration. Jeg er ikke politiker, og jeg kan ikke finde løsningen, men jeg har oplevet ting, og jeg har oplevet, at det i hvert fald ikke handler om penge. Penge er roden til alt ondt, hvis ikke de bliver brugt rigtigt. Og jeg vil med glæde være konsulent for integrationsministeren, hvis det skal være.«

Hvis ikke det handler om penge, hvad handler det så om?

»Det handler om venlighed. Om udstrakte hænder. Og de venlige hænder, der blev rakt frem mod os i Aalborg, kom fra nogle mennesker, som jeg aldrig havde forventet det af.«

Anh Lê husker alkoholikeren Anni, som en dag gik over til hendes mor og sagde: »Jeg vil gerne være veninder med dig.«

Det var også Anni, der lærte hendes mor at lave brun sovs. Det var Børge og Birgitte, som boede på tredje sal i boligblokken i Nørresundby og drev den lokale bodega, der tilbød at hente Anh og hendes brødre i børnehaven hver anden dag. Det var parret lidt længere nede ad vejen, der forærede familien sin brugte cykel. Og det var viceværten med den udviklingshæmmede datter, som sagde, at hun ingen legekammerater havde, og om ikke Anh ville lege med hende.

Og det var sommerferierne, hvor Anh var feriebarnd hos familier i Løkken, Blokhuse og Dronninglund. Det var her, hun fik en pause fra at passe de huslige pligter og sine små søskende.

»Til hverdag fik vi ikke lov til at lege. Men om sommeren fik vi lov til at sove længe, og vi fik lov til at fange fisk. I Dronninglund havde de æblelund, og der fik jeg lov til at gå på æblemol,« siger Anh Lê og slår over i formfuldendt nordjysk.

»Når jeg i dag går forbi en have og ser et æbletræ, der stikker ud, tænker jeg: Nu skal jeg

molle!«

Det var ikke dem fra søndagsmenigheden i den katolske kirke, som familien var en del af. De spurgte aldrig, om familien ville blive og drikke kaffe efter gudstjenesten. Men tæt på familien Lê Hoangs hjem holdt Jehovas Vidner til. En dag bankede en fra menigheden på døren.

»Han spurgte min far, om han ville med over og drikke kaffe. Min far sagde ja, så hele familien tog over til dem og fik kaffe, og hver søndag lærte de min mor at strikke. Der var en ældre kvinde, som hed Iris. Hun boede alene, og hun var ensom, for der var ikke nogen, der besøgte hende. Hun bagte kage hver tirsdag, og hun strikkede sokker til os. Det er overskud. Det er den nærkontakt og den venlighed i lokalsamfundet, der får folk til at integrere sig.«

Under Vietnamkrigen var Anh Lê's far andenstyrmand i den USA-allierede sydvietnamesiske flåde. Ligesom omtrent 400.000 andre vietnamesere flygtede Tien Lê med sin kone og sine fire børn fra landet i 1979, som var det største flygtningear i kølvandet på krigens afslutning fire år forinden. På billederne ses familien. Anh Lê er nummer to fra venstre. Foto: Privat

Ingen standsede familierne Amro og Jossef på vej til Sverige

IV. GRILLBAREN

5 ÅR SENERE ... På en grillbar i Aabybro, 10 kilometer uden for Aalborg, står Anh Lê og laver burgere. Det er hendes mor, der ejer den, og den bærer hendes navn. Bach Yen står selv og laver forårsruller, pomfritter og plankebøf. Anhs storebror betjener kunderne, og hendes små

brødre på ni og syv står i køkkenet. Den ene vasker salat, og den anden skærer kød. Anh Lê er 12 år, og hun er træt af provinsliv og grillos.

Jeg er ikke skabt til at stå i en grillbar og lytte til gamle alkoholikere i tomgang, tænker hun.

Hun gider ikke halbal, og hun gider ikke Jomfru Anegade. En dag sætter hun sig ned og laver en liste over de ting, hun vil nå i sit liv.

1. Hun vil rejse. Hun hører ikke til her. Hun hører til i storbyen.
2. Hun vil åbne sine egne restauranter. I Paris og New York.
3. Hun vil have fire børn. Gerne med en franskmand. Ikke med en vietnamesisk mand. Det vietnamesiske kvindesyn er for gammeldags, synes hun.
4. Hun vil være millionær, før hun fylder 40.

På den katolske privatskole får Anh og de andre flygtningebørn specialundervisning af dansklæren Jette. Hun er endnu en af dem med venlige udstrakte hænder. Hun spørger Anh, hvad hun har lyst til at læse, og hver gang er svaret det samme.

»Pippi Langstrømpe.«

Historien om verdens stærkeste pige er en som Anh Lê kan forholde sig til.

»Jeg har aldrig følt mig som et offer, selv om jeg jo egentlig har oplevet nogle frygtelige ting. I en periode blev jeg jagtet dagligt i Nørresundby, fordi jeg så anderledes ud. Min mors grillbar blev terroriseret i mange år. De begik hærværk og skrev ”perkersvin” på facaden.«

Alligevel husker Anh Lê mest den slags som »småting«.

»Jeg har altid været totalt ligeglad med, om jeg blev accepteret eller ej. Alle de der usikkerheder, som andre unge mennesker har, slap jeg for. Det var ikke vigtigt for mig, om jeg gik i det rigtige tøj, om jeg havde den rigtige cykel eller den rigtige kæreste. Jeg var iskold. For jeg havde jo oplevet ting, der var meget værre. Jeg sammenlignede bare alting med de frygtelige ting, jeg oplevede som barn, og så var det jo ingenting. Jeg gav aldrig mig selv lov til at være en helt almindelig teenager med almindelige problemer. Jeg gik hen og blev sådan en superkvinde.«

Efter 9. klasse tager Anh Lê til USA og arbejder som au pair i Washington og New York. Da hun bliver færdig med gymnasiet, rejser hun til Vietnam, hvor hun arbejder med gadebørn i to år. Her møder hun en mand. Han kommer fra Frankrig og driver en restaurant i Saigon. Da Anh Lê rejser tilbage til Aalborg for at tage en kort uddannelse som markedsøkonom, holder de kontakten. Han flytter tilbage til Frankrig, og snart spørger han, om ikke hun vil komme og bo sammen med ham. Anh Lê forestiller sig, at hun skal til Paris. Men det viser sig, at hendes franskmand arbejder i sine forældres konditori, der er gået i arv i familien gennem fem generationer, og konditoriet ligger i en lille by i Alperne på grænsen til Schweiz.

»Det var endnu mere provinsielt end Aalborg, så jeg fik et chok,« husker hun.

Anh Lê har ingen arbejdstilladelse, og uden den er det svært at finde et job. Så da hendes kæreste foreslår, at de gifter sig, accepterer hun modvilligt.

»Jeg ville overhovedet ikke giftes med ham. Jeg ville tilbage til Vietnam, men han ville gerne have, at jeg blev. Jeg sagde først nej, og så gik jeg et halvt år mere og var arbejdsløs og frustreret. Han sagde: ”Hvis du gifter dig med mig, går det hurtigere.” Så til sidst giftede jeg mig for en opholdstilladelse, så jeg kunne få arbejde.«

Snart får hun et job som stewardesse. Det er hårdt arbejde og langt fra det liv, Anh Lê havde drømt om, men lønnen er i orden. Og selv om hun aldrig har tid til at opleve de lande, hun flyver

til, sørger hun for at spise sine måltider ude, hver gang hun lander i en ny by. Hun studerer restauranternes indretning og menukort nøje, for i hendes hoved spirer en ny idé. På en lille notesblok begynder hun at skrive madretter ned. Vietnamesiske retter, som hun har fået så tit i Vietnam. Retter, som hun ikke aner, hvordan man laver. Anh Lê har sparet 400.000 kroner sammen. Med dem vil hun starte en restaurant.

»Jeg kunne ikke lave mad, før vi startede LêLê. Men jeg vidste præcis, hvordan det skulle smage.«

V. RESTAURANTEN

VESTERBROGADE 56, FORÅRET 2003

Det er nat. Ude i baglokalet ligger Anh Lê og hendes bror og sover. To eller tre timers søvn får de, før de står op og arbejder videre. Anh Lê ville ikke have det på andre måder. Hun er så lykkelig, at hun ikke vil spilde tiden på at sove. Om aftenen sidder hun, hendes brødre og alle deres gamle og nye venner i restauranten til langt ud på natten.

»Hver aften. Det er nok derfor, vi i dag har så mange venner, som er skuespillere og journalister. Vi sad og drak og drak og drak. Vi snakkede om verdenssituationen. Vi skændtes, vi lo, vi diskuterede.«

Restauranten er en succes. Køen udenfor på en hverdag fortæller, at rygtet om LêLê's risnuddelsuppe har spredt sig, selv inden aviserne når at skrive de første anmeldelser. En dag står kronprinsparret i menneskemængden og prøver at få en plads. Da hendes bror en dag fortæller hende, at Mogens Lykketoft sidder i restauranten, aner hun ikke, hvem han er. Hendes brødre samler en stak Se & Hør til hende og beder hende komme i gang.

»Det var integration. For fjerde gang. Jeg blev integreret i Danmark, i USA, i Frankrig, jeg blev reintegreret i Vietnam, og til sidst blev jeg reintegreret i Danmark.«

Et helt årti før Anh Lê fylder 40 år, kan hun sætte flueben ved flere af målene på sin liste. Men et mål bliver sat til side. For hvert år der går, skrumper drømmen om at få fire børn til tre børn, så til to og til et, indtil Anh Lê til sidst har bildt sig selv ind, at hun egentlig slet ikke vil have børn. Men en dag i 2004 går det op for hende, at hun er gravid i tredje måned.

»Jeg havde slidt mig selv så meget ned, at jeg ikke kunne mærke min krop. Jeg havde ingen mistanke om, at jeg var gravid. På det tidspunkt var et barn ikke belejligt, men da jeg opdagede det, var jeg tre måneder henne.«

En fredag tager Anh Lê på Rigshospitalet for at blive scannet. Det viser sig, at fosteret er alvorligt sygt og skal fjernes straks. Mandag får hun en abort.

»Da det var overstået, lå jeg i sengen én dag og én nat. Det var den tid, jeg tillod mig selv at sørge. Dagen efter rejste jeg mig op og arbejdede videre. Inderst inde var jeg så ulykkelig, men jeg vidste det ikke.«

Kort tid efter går Anh Lê ned med stress. I den kommende tid bliver hun skilt fra sin mand, og sorgen over at have tabt et barn sidder stadig i hende, uden at hun er klar over det. Anh Lê arbejder dag og nat, og hun og hendes brødre har lige udvidet med tre nye restauranter, da finanskrisen rammer. Banken, der er ved at gå konkurs, truer med at lukke virksomheden, som i to år giver underskud og slider på Anh Lê's stolthed. Da Anh Lê kort forinden går ned med stress for anden gang, advarer hendes familie og venner hende om, at hun er nødt til at arbejde mindre og passe bedre på sig selv.

»Nogle af mine venner sagde: "Anh, penge er ikke alt." Og så smilede jeg, fordi de jo ikke forstod, at det slet ikke handlede om penge.«

Hvad handlede det så om?

»Når man som flygtning har prøvet at miste alt, så handler det at tjene penge om tryghed. Med penge kan du rejse. Du kan ændre dit liv. Når du som flygtning kommer til et nyt land, er du afhængig af venligheden og velviljen omkring dig. Du kan ikke bestemme, hvad du gerne vil lave, eller hvor du skal bo. Du siger bare ja tak og er lykkelig. Men der sker noget med dig, når du bliver tvunget til at slippe alt og begynde forfra. Når du én gang har prøvet at miste alt, får du den der følelse af, at alting altid kan være væk i morgen. Den følelse lever du med resten af dit liv.«

Det lykkes for Anh Lê og hendes brødre at komme igennem finanskrisen, og i løbet af de kommende år åbner de igen nye restauranter. I mellemtiden parkerer hun drømmen om at blive millionær. Men drømmen om at få et barn er stærkere end nogensinde. Til gengæld er hun ikke på jagt efter et nyt fast forhold, så hun beslutter sig for at benytte sig af en sædbank. Men inden hun kommer så langt, spørger hendes elsker hende en dag, om ikke han kan bruges. Det kan han, og sammen får de i 2010 sønnen Thor. En periode prøver de at få et forhold til at fungere, men beslutter at gå hver til sit og dele forældremyndigheden mellem sig.

LIVE

Indblik

=

POPULÆRT
LIGE NU ▶

jeg bestemmer for meget. Det er ikke så meget mændene. Det er mig. Det er ikke sjovt at være sammen med en kvinde, der gerne vil styre det hele, og som er så stærk, at hun aldrig græder,« siger Anh Lê.

Hun tøver lidt.

»Jeg har det sådan, at jeg tror ikke rigtigt på kærligheden.«

Hvad tror du så på?

»Jeg tror på frihed, respekt og hensyn. Og jeg tror på tiltrækning og gode samtaler. Men jeg ved også med mig selv, at jeg er sådan en person, der ikke kan lide at blive bundet på nogen måder. For mig er det meget vigtigt at kunne skabe den frihed og ramme om mig selv, der gør, at jeg kan få de ting opfyldt, jeg drømmer om. Livet er så kort. Der er så meget, der skal udrettes. Jeg dyrker mig selv meget, og jeg laver alle de skøre og sjove ting, jeg har lyst til,« siger hun.

»Sidste år tænkte jeg pludselig, at jeg havde lyst til at tage til Anholt. Og så tog jeg alene derop. Jeg har besluttet mig for, at jeg vil besøge alle øer i Danmark. Sådan nogle ting. Og den her have. At kunne sige: Den skal jeg eje. Det er en gave til mig selv. I stedet for at investere en masse i et parforhold, der er fuldt af kompromiser, bruger jeg min tid og mine penge på min byhave.«

EPILOG

FREDERIKSBERG, AUGUST 2015

En ældre vietnamesisk mand med sixpence på hovedet og hænderne på ryggen går igennem byhaven på Frederiksberg. Anh Lê og hendes far smiler til hinanden.

LÆS OGSÅ

Alle vil hjælpe i nærområderne - men hvor meget?

Alle partierne på Christiansborg taler om, hvordan presset mod Europas grænser bør lettes ved at gøre mere i nærområderne. Men følger pengene også hensigterne? [»](#)

ng, de oplevede under flugten. Der er stadig ordi minderne er for grimme. Pandoras hvad der mon sker, når man lukker op for

ved én at være stærk, gik det op for mig, at andt ud af, at for at holde fast i noget af det at finde et lille rum, hvor jeg kan passe på

SENESTE INDLAND

Flygtningekrisen vandrede pludselig på en dansk motorvej [»](#)

Andelen af indvandrere på kontanthjælp er faldet [»](#)

Paradoks: DF ønsker grænsekontrol, der kan medføre flere flygtninge i Danmark [»](#)

Du var bange for, hvad der ville ske med dig, når du begyndte at åbne op. Er der sket noget?

»Det ved jeg ikke endnu. Det er lige startet, så jeg ved ikke, hvad det har trykket på af knapper. Om jeg går hen og bliver helt hippie-agtig og ryger joints. Om jeg kommer til at drive min virksomhed anderledes. Det, at jeg har været så stærk så længe, har jo givet mig et drive og en målrettedhed. Jeg ved ikke, om jeg skal til at bade nøgen i Tisvilde om morgenen. Eller om jeg skal ligge og tude. Eller om jeg går ind i et fast forhold og begynder at gå hjemme.«

Hun peger på to duer i rabarberbedet og fortæller, at de har holdt fast til i baghaven i 10 år. Anh Lês næste plan er, at hun vil dyrke æbler i sin baghave. En hel lille lund af små dværgæbletræer. Midt i haven mellem rabarber og de vietnamesiske urter er der en bar plet. Der skal Anh Lês æblelund stå.

FØLG
JYLLANDS-POSTEN

NYHEDSBREVE

Morgen Middag Aften Lørdag Søndag Alle

Indtast din e-mail

TILMELD

REDAKTIONEN ANBEFALER

INDLAND

Henrik Sass til vælgerne: Er I rigtige kloge?

Socialdemokraternes gruppeformand står klar med en opsang til vælgerne og de partier, der ikke er klar til at tage regeringsansvar. [👉](#)

ERHVERV

»Jeg er måske antitesen på den her ironman-type topchef«

For topchefen for den danske division af ISS handler fritiden om familien, men er der tid, drøner han gerne en tur i skoven: »Det giver et særligt frirum,« lyder det. [👉](#)

ERHVERV

Her er den skjulte klods i Legos succes

Vi hører aldrig om andet end klassiske klodser og kreativ leg, når Lego præsenterer sine rekordregnskaber. Men nu har Finans fået et indblik i feltarbejdet bag succeszen. [👉](#)

INDLAND

De klipper fingre af eller skyder folk i benene

En række kriminalsager giver et sjældent indblik i rocker- og bandemiljøets brutale metoder. [👉](#)

SENESTE INDBLIK

INDLAND

»Når du én gang har prøvet at miste alt, får du den der følelse af, at alting altid kan være væk i morgen. Den følelse lever du med resten af dit liv«

INDLAND